

Uz sākumlapu>Ģimenes lietas un mantojums>Vecāku atbildība – bērna aizgādība un saziņas tiesības

Civiltiesību jomā nepabeigtās procedūras un tiesvedība, kas sāktas pirms pārejas perioda beigām, turpināsies saskaņā ar ES tiesību aktiem.

Pamatojoties uz savstarpēju vienošanos ar Apvienoto Karalisti, e-tiesiskuma portāls saglabās visu informāciju attiecībā uz Apvienoto Karalisti līdz 2024.

gada beigām.

Vecāku atbildība – bērna aizgādība un saziņas tiesības

Ziemeļīrija

1 Kāda ir juridiskā termina „vecāku atbildība” praktiskā nozīme? Kādas tiesības un pienākumus personai uzliek vecāku atbildība?

1995. gada Rīkojumā par bērniem (Ziemeļīrija) vecāku atbildība ir definēta kā visas tiesības, pienākumi, pilnvaras un atbildība, kas vecākiem saskaņā ar likumu ir attiecībā uz savu bērnu. Rīkojumā nav norādīts, kādas tieši ir šīs tiesības un pienākumi. Tomēr ir atzīts, ka personām, kam ir vecāku atbildība, ir:

pienākums aizsargāt bērnu, nodrošināt viņam mājokli un rūpēties par viņu,

spēja noteikt, kur bērnam būtu jādzīvo,

spēja izlemt, kurš var kontaktēties ar bērnu,

pienākums nodrošināt bērna izglītību,

tiesības dot piekrišanu pases piešķiršanai,

pienākums nodrošināt ārstēšanu vai palīdzību un tiesības dot piekrišanu šādi ārstēšanai vai palīdzībai,

tiesības dot bērnam vārdu,

tiesības nodrošināt bērnam reliģisko apmācību.

Vecāku atbildība būtu vienmēr jāīsteno bērna interesēs, un pirms svarīgu lēmumu pieņemšanas būtu jāapspriežas ar visām personām, kam ir vecāku atbildība. Taču, ja nevar panākt vienošanos, var lūgt tiesu izšķirt jautājumu.

2 Kam parasti tiek piešķirta vecāku atbildība par bērnu?

Ja bērna dzimšanas brīdī viņa vecāki ir precējušies viens ar otru, viņiem abiēm pār bērnu ir vecāku atbildība.

Ja bērna dzimšanas brīdī viņa vecāki nav precējušies viens ar otru, viņa mātei automātiski ir vecāku atbildība pār viņu, un tēvs var iegūt vecāku atbildību pār viņu:

stājoties laulībā ar bērna māti,

lūdzot tiesu izdot rīkojumu, ar ko viņam piešķir vecāku atbildību,

noslēdzot ar bērna māti līgumu par vecāku atbildību (sk. 5. jautājumu tālāk tekstā) vai

tiekot reģistrēts par bērna tēvu (tas attiecas tikai uz dzimšanas gadījumiem, kas reģistrēti Apvienotajā Karalistē pēc 2002. gada 15. aprīļa).

Ja neprecējies tēvs ir ieguvis vecāku atbildību ar tiesas rīkojumu, līgumu vai tiekot reģistrēts, šo atbildību var izbeigt tikai ar tiesas rīkojumu.

Ja tiesa izdod rīkojumu, ar ko bērna dzīvesvietu nosaka pie neprecējušās tēva, tai jāizdod arī rīkojums, ar kuru tēvam piešķir vecāku atbildību, ja viņam citādi nebūtu vecāku atbildības.

Persona, kas nav neviens no bērna vecākiem, var iegūt vecāku atbildību pār bērnu ar tiesas rīkojumu.

3 Vai vecāku vietā var iecelt citu personu, ja vecāki nespēj vai nevēlas uzņemties vecāku atbildību par savu bērnu?

Persona, kam ir vecāku atbildība pār bērnu, nevar atteikties no šīs atbildības vai to nodot citai personai. Tomēr tā var noorganizēt, ka šo atbildību tās vārdā īsteno kāds cits.

Papildus tam persona, kas nav neviens no vecākiem, var iegūt vecāku atbildību pār bērnu, ja attiecībā uz to izdod tiesas rīkojumu (piemēram, dzīvesvietas noteikšanas rīkojumu, ārkārtas aizsardzības rīkojumu vai aprūpes rīkojumu).

Parasti tēvs vai māte automātiski nezaudē vecāku atbildību pār bērnu tikai tāpēc, ka kāds cits to iegūst. Tomēr ar adopcijas rīkojumu vecāku atbildība no bioloģiskajiem vecākiem tiek nodota adoptētājiem.

Ja mātei vai tēvam ir vecāku atbildība pār bērnu, viņa vai viņš var iecelt citu personu, kas kļūst par bērna aizbildni pēc viņas vai viņa nāves.

4 Kā tiek risināts jautājums par vecāku turpmāko atbildību, ja vecāku laulība tiek šķirta vai ja vecāki vairs nedzīvo kopā?

Vecāku atbildība pār bērnu turpinās arī pēc laulības šķiršanas un ir ierobežota tikai tiktāl, ciktāl to ierobežo ar brīvprātīgu līgumu vai tiesas rīkojumu, ar ko tiek izšķirti strīdi starp vecākiem vai vecākiem un trešām personām.

5 Ja vecāki noslēdz vienošanos par vecāku atbildību, kādas formalitātes ir jāievēro, lai šī vienošanās būtu juridiski saistoša?

Ja vecāki nav precējušies, viņi var noslēgt līgumu par vecāku atbildību. Tam jābūt:

tādā formā, kāda noteikta **1996. gada Noteikumos par bērniem (līgums par vecāku atbildību) (Ziemeļīrija)**,

liecinieku parakstītam un

kopā ar divām kopijām iesniegtam Karaliskās tiesas Aprūpes un aizsardzības birojā, *Chichester Street, Belfast*, BT1 3JF.

Ja vecāki bija precējušies, bet dzīvo šķirti vai ir šķirušies, viņi var vienoties, kā viņi izpildīs savu vecāku atbildību, un lūgt šo vienošanos nostiprināt ar tiesas rīkojumu, kuru vēlāk var mainīt, lai ņemtu vērā apstākļu izmaiņas.

6 Kādi ir alternatīvie konflikta ārpustiesas risināšanas līdzekļi, ja vecāki nevar vienoties par vecāku atbildības jautājumu?

Ziemeļīrijā ir vairākas aģentūras, kas sniedz mediācijas pakalpojumus un var palīdzēt izšķirt strīdus savstarpējas vienošanās ceļā. Informācija ir sniegta **Apvienotās Karalistes Mediatoru ģimenes lietās kolēģijas**, organizācijas “**Family Mediation Northern Ireland**”, organizācijas “**Barnado’s Northern Ireland**”, **Ziemeļīrijas ģimeņu atbalsta**, **Ziemeļīrijas Strīdu risināšanas dienesta** un uzņēmuma “**Mediation and Counselling Northern Ireland**” tīmekļa vietnēs.

7 Kādus jautājumus attiecībā uz bērnu var izlemt tiesnesis, ja vecāki iesniedz lietu tiesā?

Ziemeļīrijas tiesām ir plašas pilnvaras, un tās var izšķirt strīdus jo īpaši šādos jautājumos:

bērna aizvešana no Ziemeļīrijas,

dzīvesvieta (kur un ar ko kopā bērnam būtu jādzīvo),

saskarsme (kad, kur un ar ko bērns var kontaktēties),

uzturīdžekļi,

izglītība,
reliģiskā apmācība,
ārstēšana,
bērna mantas pārvaldība.

8 Ja tiesa nolemj nodot bērnu viena vecāka atsevišķā aizgādībā, vai tas nozīmē, ka viens no vecākiem var izlemt visus jautājumus attiecībā uz bērnu, iepriekš nekonsultējoties ar otru vecāku?

Tiesas ir atzinušas nepieciešamību pēc iespējas noteikt elastīgu un praktisku kārtību. Tāpēc, ja bērnu pieskata viens no vecākiem, viņam ir jāspēj pieņemt lēmumus, kas jāpieņem, kamēr bērns ir viņa aprūpē.

Tai pašā laikā tiek gaidīts, ka svarīgus lēmumus pārrunās ar otru no vecākiem un par tiem savstarpēji vienosies. Taču, ja vienošanos nevar panākt, tiesa var izdot rīkojumu konkrētā jautājumā (ar ko tiek atrisināts konkrēts jautājums) vai rīkojumu par aizliegtām darbībām (kurā ir noteikts, kāda veida lēmumu nedrīkst pieņemt bez tiesas piekrišanas).

Ja ir spēkā rīkojums, ar ko nosaka bērna dzīvesvietu, neviena persona nedrīkst bērnu uzdot ar citu uzvārdu vai aizvest viņu no Apvienotās Karalistes uz mēnesi vai ilgāku laiku bez rakstveida piekrišanas no visām personām, kam ir vecāku atbildība, vai bez tiesas piekrišanas.

9 Ja tiesa nolemj nodot bērnu abu vecāku kopējā aizgādībā, ko tas nozīmē praktiski?

Kad bērns ir kopā ar vienu no vecākiem, šis viens no vecākiem pieņem nepieciešamos ikdienas lēmumus. Tomēr tiek gaidīts, ka svarīgi lēmumi tiks apspriesti ar otru no vecākiem.

10 Kurā tiesā vai iestādē ir jāvērtē iesniegums par vecāku atbildību? Kādas formalitātes ir jāievēro un kādi dokumenti jāpievieno iesniegumam?

Parasti pieteikumu rīkojumam, ar ko piešķir vecāku atbildību, iesniedz ģimenes lietu tiesā. Tomēr, ja citā tiesā ir iesākta, bet vēl nav pabeigta cita ar bērnu saistīta tiesvedība ģimenes lietās, pieteikumu var iesniegt attiecīgajā tiesā.

Ģimenes lietu tiesā iesāktu tiesvedību dažādu iemeslu dēļ var nodot Ģimenes aprūpes centram vai Augstajai tiesai (piemēram, ja tā ir sarežģīta vai saistīta ar vispārējas sabiedriskas intereses jautājumu).

Tiesu adreses un tālruņa numuri ir norādīti [Ziemeļrijas Tiesu un tribunālu dienesta](#) tīmekļa vietnē.

Ir jāaizpilda un attiecīgajā tiesas kancelejā jāiesniedz vairākas veidlapas. Vairums veidlapu ir standarta formā. Tiesas kanceleja var izsniegt veidlapu kopijas un paskaidrot, kā tās jāaizpilda. Tomēr tiesas darbinieki nevar sniegt juridiskas konsultācijas vai norādīt, kas jāsaka. Ir arī jāsamaksā tiesas nodeva.

11 Kāda kārtība ir jāievēro šajos gadījumos? Vai ir iespējams lietu risināt paātrinātā kārtībā?

Kad pieteikums ir iesniegts, tiesas kanceleja nosaka tiesas sēdes datumu un otrai pusei tiek paziņots par šo datumu. Ja jautājums netiek atrisināts pirms noteiktā tiesas sēdes datuma, maģistrāts vai tiesnesis uzklausa pierādījumus un pieņem lēmumu. Vecāku atbildības iegūšanai nav ārkārtas procedūru.

12 Vai ir iespējams saņemt juridisku palīdzību, lai segtu tiesas izdevumus?

Jums ir tiesības pieteikties juridiskajai palīdzībai. Tomēr sniegtās finansiālās palīdzības apmērs (ja tāda vispār tiek sniegta) ir atkarīgs no finanšu līdzekļu novērtējuma. Pat ja novērtējumā jūs tiek atzīts par tiesīgu saņemt finansiālo palīdzību, jums var būt jāsedz daļa izmaksu. Var vienoties, ka šis ieguldījums izmaksu segšanā tiek atmaksāts Juridisko pakalpojumu aģentūrai laika gaitā. Jums ne vien jāatbilst finansiālās atbildības kritērijiem, bet arī jāiztur pamatotības pārbaude, t. i., jātiek konstatētam, ka ir pamatots iemesls tiesvedības ierosināšanai vai aizstāvībai un ka šāda rīcība, ņemot vērā visus apstākļus, ir saprātīga.

13 Vai lēmumu par vecāku atbildību ir iespējams pārsūdzēt?

Pārsūdzēt var:

ģimenes aprūpes centrā ģimenes lietu tiesas rīkojumu vai atteikumu šādu rīkojumu izdot un

Augstajā tiesā ģimenes aprūpes centra

rīkojumu vai atteikumu šādu rīkojumu izdot.

Apelācijas tiesvedībā Augstā tiesa pēc puses iesnieguma var ziņot par lietu Apelācijas tiesai, lai tā sniegtu atzinumu par konkrētu tiesību jautājumu. Citādi Augstās tiesas lēmums ir galīgs.

Apelācijas tiesas lēmums par Augstās tiesas ziņoto lietu ir galīgs.

14 Dažos gadījumos varbūt ir jāvērtē tiesā vai citā iestādē, lai panāktu, ka lēmums par vecāku atbildību tiek izpildīts. Kāda kārtība ir jāievēro šādos gadījumos?

Ģimenes lietu tiesā (kur izskata vairumu jautājumu, kas skar bērnus) var iesniegt pieteikumu, lai izšķirtu konkrētu jautājumu par vecāku atbildības īstenošanu. Kontaktinformācija ir norādīta iepriekš tekstā.

15 Kas man jā dara, lai panāktu, ka šajā dalībvalstī tiek atzīts un izpildīts lēmums par vecāku atbildību, ko ir pieņēmusi citas dalībvalsts tiesa?

Padomes Regulā (EK) Nr. 2001/2003 ("Brisele IIa") ir paredzēti noteikti lēmumi par vecāku atbildības īstenošanu, kuri pieņemti vienā dalībvalstī un izpildāmi citā dalībvalstī.

Otrā valstī lēmumam jābūt pasludinātam par izpildāmu. Ziemeļrijā ir jāiesniedz pieteikums lēmuma reģistrēšanai Augstajā tiesā.

16 Kurā šīs dalībvalsts tiesā ir jāvērtē, lai apstrīdētu lēmuma atzīšanu par vecāku atbildību, ja lēmumu ir pieņēmusi citas dalībvalsts tiesa? Kāda procedūra ir piemērojama šādos gadījumos?

Jums būtu jāiebilst pret atzīšanu attiecīgajā tiesā otrā dalībvalstī saskaņā ar konkrētajā tiesā piemērojamo procedūru.

17 Kādus tiesību aktus piemēro tiesa, izskatot lietu par vecāku atbildību, ja bērns vai lietā iesaistītās puses nedzīvo šajā dalībvalstī vai ja tiem ir dažādas valstspiederības?

Tiesvedība ir jāierosina tiesā, kuras jurisdikcijā ir bērna pastāvīgā dzīvesvieta.

Ja Ziemeļrijas tiesa nolemj, ka attiecīgā tiesvedība piekrīt tai, tā piemēro Ziemeļrijas tiesību aktus.

Šī lapa ir daļa no tīmekļvietnes [Tava Eiropa](#).

Mēs labprāt uzzinātu jūsu [atsauksmes](#) par sniegtās informācijas lietderību.

😊 **Your
Europe**

This webpage is part of an EU quality network

Lapa atjaunināta: 11/08/2021

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.